మిథున లగ్నం

"ఏమిత్రా ఆలోచిస్తున్నావు? మీ అమ్మ చెప్పిందిలే... ముందు ఆ కట్ట క్రింద తోట ఆడేసిగానీ పోవడానికి వీలుకాదు. ఆ పని చూడు. ఉగాది ఇంకా యిరవై రోజులుండగానే అత్తగారింటికి పయనం ఎందుకూ?" అని సాగదీశాడు మాధవయ్య.

నాన్నగారి ముందు అట్టే నిలబడి మాట్లాడే అలవాటే లేదు బసవయ్యకు. మారు మాట్లాడకుండా కట్ట క్రిందకి వెళ్ళిపోయాడు. తోట చుట్టూ తిరిగి చూచాడు. నాన్న చెప్పింది నిజమేననిపించింది. చుట్టూ ఉన్న తోటలు గూడా అయిపోవచ్చినై. అదను తప్పితే చెరకు ఎండిపోతుంది. ఇప్పుడైతే గెడకు కడివెడు పాలు గారక పోయినా మోపుకో కడవైనా వస్తుంది. ఉగాదికి అత్త గారింటికి వెళ్ళి మళ్ళీ వచ్చే లోగా తోట పరిగిలి పోతుంది.

వెంటనే పొయ్యి కట్టించాలనుకొన్నాడు. అక్కడిక్కడి గానుగాడితే శ్రమ కూడా తగ్గుతుంది. నిరుడు గానిగింటిదాకా చెరకులను చేరవేయడానికే ఎద్దులకు సరిపోయింది. అంచేత ఆ రాత్రే పని ప్రారంభించాడు. పొద్దు పుట్టేటప్పటికి గానుగకు కావలసిన సరంజామా అంతా సేకరించాడు. పెనిమ, గోర, దోనె, సిబ్బె అన్నీ చేర్చాడు కానీ గానుగలో చంద్రవంక విరిగి పోయింది. పేటలో సుబ్బరామయ్య వద్దకు మనిషిని పంపి అదీ తెప్పించాడు.

చెరకులు కొట్టడానికీ, చెలగడానికీ కూలీలు వచ్చారు. చెరకులు పెట్టడానికి ఓ కుర్రాడు చాలు. తోలడానికింకో కుర్రాడు. పెనిమ ముందు మాత్రం మంచి మనిషి కావాలి. సేద్యగాడు పైపనులు చూచుకొంటాడు. గానుగ తిరగడం ప్రారంభించింది.

బసవయ్యకు సుభద్రమీద మనసు పోయింది. అతని ఆలోచనకు కారణం లేకపోలేదు. సుభద్ర యింటికి వచ్చాక గానుగెత్తి ఉంటే ఎంతో బావుండేది. ఆమె గానుగలో చెరకులు పెడుతుంటే తాను ఎద్దులను తోలేవాడు. తాను

చెరకులను కొట్టి పడేస్తుంటే ఆమె మోపులు కడుతుండేది. తాను బండిలో నిలబడినపుడు ఆమె మోపులందిస్తుండేది. అంతేనా ఉడుకుడుకు వరి నూకల సంగటి – చింత చిగురూ లేత వంకాయలూ పచ్చి మిరపకాయల పుల్లగూరతో ఆమె మధ్యాహ్నం అన్నం తెస్తే పందిరి క్రింద కూచుని ఆప్యాయంగా తినేవాడు గదా! ముదురు పాగులో వెలగ పండును ఉడికించి ఇచ్చేవాడు. లేతపాగులో శనగలూ, కొబ్బరి ముక్కలు పేరిన నెయ్యీ కలిపి పంచుకొనే వారు.

వెన్నెల రాత్రుల్లో తడియారని చెరకు పిప్పి పరుపుల మీద లేత బెల్లం పాగు సువాసనల మలయమారుతాలలో కట్టక్రింద మనోహరమైన ప్రకృతిలో సుభద్రా తానూ ఒకరిలో ఒకరు లీనమైపోయే వారు.

నాలుగైదు లేత మిరపకాయలూ, ఒకటి రెండు నిమ్మపండ్లూ చెరకు గడల చీలికలలో పెట్టి వాటిని గానుగలోకి వదిలితే ఆ వచ్చే చెరకు పానకంలో కాశీ పిచనాల సన్నబియ్యం ఉడికించి ఆ పొంగలిని ప్రతిసాయంకాలం తినే వారు. ఇట్లా ఆలోచనలు ఎన్నో ఉండగా నాన్నగారు ముందు తోటను ఆడించి ఆ వెనుక అత్తగారింటికి వెళ్ళి సుభద్రను తీసుకురమ్మన్నారు. అవును నాన్నగారు చెప్పింది అక్షరాలా నిజం. పిప్పిదేలిన చెరకు ఎందుకు పనికివస్తుంది? పుచ్చిపోతే పుర్రు బెల్లం కూడా కాదు. అసలు సవరం బంగారు బెల్లం యిప్పుడైతేనే అవుతుంది.

"కట్టక్రింద చెరకుతోట మాత్రం ఉంది. దాన్ని పూర్తి చేసిన వెనుక మీ అల్లుడు వస్తాడు. పండక్కి నాలుగు రోజులు ముందుగానే పంపుతాను"అని జాబు వ్రాయించాడు మాధవయ్య. ఆ జాబును సుభద్ర చదువుకొన్నది. ఆమె ముఖంలో అంతకుముందున్న ఉత్సాహం తగ్గిపోయింది. ఈ మనిషి ఎంత పని చేశాడు. ఎల్లమ్మ తిరణాలకంతా యిక్కడుంటానని చెప్పి పోయాడు. పండుగ పదిరోజు లుందనగానే ఎల్లమ్మ తిరణాలు వస్తుంది. తిరణాలు చూసుకొని ఆ రాత్రికి సినిమాకు కూడా వెళ్ళదామని పూరించాడు. అక్కడ ఫొటోలు కూడా తీసుకుందా మన్నాడు. ఈ కట్ట క్రింద మడికి యిప్పుడేమొచ్చింది? ఉగాది పోయాకనే కట్ట క్రింద గానుగెత్తుతామని పదిమార్లు చెప్పి వెళ్ళిన పెద్ద మనిషి యిప్పుడిట్లా కూచుంటే ఏం చెయ్యాలి!

ఆమె చాలా చాలా అనుకొన్నది. ఎల్లమ్మ తిరుణాలకు అన్ని వైపుల నుంచి జనం వస్తారు. ఊళ్ళో ప్రతి యింటికీ చుట్టాలు వస్తారు. ఇంటి ఆడపడుచులు తమ తమ మొగుళ్ళను వెంటేసుకొని ఊరేగుతుంటే వారి మధ్య నేనెట్లా వెళ్ళగలను

అని నొచ్చుకొన్నది కానీ తిరుగు జాబు వ్రాసే ధైర్యం లేదు. వ్రాస్తే ఎవరికి వ్రాయాలి? ఏమని వ్రాయాలి! పోనీ అమ్మకైనా చెప్పి నాన్నగారి చేత వ్రాయిద్దామంటే వదినెకు తెలిస్తే ఒకటే వేళాకోళం ఆరంభిస్తుంది.

ఇంకా పదేను రోజులు ఇట్లా పడిగాడ్పులు కాస్తే దొరగారు అప్పుడు దిగుతారేమో బండిలో వచ్చి. ఈ ఎండకా గానుగ ఆడకంలో బాగా మసిబారి పోతాడు. ముందే కారు నలుపు. ఆ పళ్ళు తెల్లగా ఉన్నాయి గానీ.

ప్రియుని గురించి అనుకోవడంలో ఆమెకు సిగ్గు ఆవరించింది ఉన్నట్టుండి. వచ్చే నవ్వును మునిపళ్ళతో ఆపుకొంటుండగానే వదినె వచ్చి జాబందుకొని "ఏం రాశాడమ్మా నీ అర్జునుడు" అన్నది, "కాకేమే, నోరు లేని దనేనా" అంటూ లోపలికి వచ్చింది చంద్రమ్మ.

"నేనేమన్నానూ... జాబు వచ్చింది గదా ఏమని వ్రాశాదని అడిగానంతే" అన్నది కృష్ణమ్మ.

"చెరకు గానుగయ్యే వరకూ రారంట" అంటూ అక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోయింది సుభద్ర. ఆమాట విన్నదే అత్తా కోడళ్ళకు దిగాలు మన్నది. ఈ రోజో రేపో వస్తాదని రోజుకో పిండివంట, పూటకో ఫలహారం తయారు చేయడానికి అన్నీ అమర్చు కొంటున్నారిద్దరూ. అల్లుడు రావడం వాయిదా పడగానే వారిలో నిరుత్సాహం ఆవరించింది.

"సరే... సేద్యం చేసే వాడికి సెలవెక్కడుంది" అంటూ ప్రవేశించాడు చెంగయ్య.

చెంగయ్యను చూడగానే కోడలు పెరటివైపు వెళ్ళిపోయింది. చంద్రమ్మ మాత్రం చెంగయ్య కాళ్ళవైపు కూచుని కూతురికి పంపవలసిన మర్యాదలను గురించి ప్రస్తావించింది.

చెంగయ్య అంతకుముందే నిశ్చయించుకొన్నాడు. మగబిడ్డతో పాటు ఆడబిడ్డలకు కూడా ఆస్తిమీద హక్కులున్నాయని తెలిశాక ఆయన ముందు వెనుకలు చూడకుండా ఉగాది సాంగ్యానికి బాగా పెట్టి పంపించాలనుకొన్నాడు. ఆ మాటకు వస్తే చంద్రమ్మే కొంచెం వెనకడుగు వేస్తుంది. కోడలు కృష్ణమ్మ గాని, కొడుకు సబ్బయ్యగానీ సుభద్రకు ఎంత పెట్టినా అడ్డు చెప్పరు. పెళ్ళినాడే సుభద్రకు పదహారు సవరాల కాసుల పేరూ, ఒక బంగారు వడ్డాణం తీసిపెట్టారు. ఉగాది సాంగ్యమపుడు కొనవలసినవెన్నో ఉన్నాయి. పిండికొద్దీ నిప్పట అన్నట్లు డబ్బు కొద్దీ ఉంటుంది ఖర్చు.

"తిరుపతిలో కంటే కాళహస్తిలో పాత్రలు చౌకగా దొరుకుతాయంటారు. నిలువుదండాలు రెండు, కడియాలండాలు రెండు, హంస బొమ్మల దీపస్తంభాలు, ఇంకా కావలసినవన్నీ అక్కడ కొనుక్కోవచ్చు" అన్నాడు చెంగయ్య. ఆ సమయంలోనే పెరటివైపు నుంచి కిటికీ ప్రక్క నిలబడి కృష్ణమ్మ గునుస్తూ అన్నది.

"ఆ కొనేవేమో శిలవరం పాత్రలే కొనండి. ఇప్పుడందరూ అవే కొంటున్నారు. ఎప్పుడూ వెండిలాగా తళతళ లాడుతుంటాయి".

"ఆ దానికేం, అసలు వెండి బిందెలూ, వెండి దీపాలు కూడా కొనవచ్చు గానీ" అన్నది చంద్రమ్మ.

"కానీ లేదు, అర్ధణా లేదు. ఈ ఉగాదికి నాలుగు వేలు ఖర్చు పెట్టేస్తాను. వెండి సామానులు కూడా ఎక్కువే కొంటాను. మదరాసు నుంచి అద్దాల బీరువా, స్ప్రింగు మంచం, మెత్తలూ, దిండ్లూ కొనుక్కురమ్మని మిట్టా నారాయణయ్యకు చెప్పేశాను" అన్నాడు చెంగయ్య.

"కొనండి కొనండి... అప్పు లేకుంటే ఎంతైనా సరే. అప్పు చేశారంటే కొంప మునుగుతుంది" అంటూ హెచ్చరించింది. చంద్రమ్మ.

మల్లె తీగల మాటున పొంచి వింటున్న సుభద్ర నాన్న ఎంత మంచివాడు! అనుకొన్నది. అద్దాల బీరువా, స్ప్రింగు మంచం... వెండి సామాన్లు.

ఓహో! ఇంకా ఎన్నో కావాలి! అంతా ఒక లిస్టు వ్రాస్తే బాగుండు ననుకొన్నది!

* * *

అత్త గారింటికి వెళ్ళాలనే ఆతురతతో రోజుకు పన్నెండు నుండి పధ్నాలుగు పదేను పెనిమలు వరకూ దించేయడం ప్రారంభించాడు బసవయ్య. పండుగ నాలుగు రోజులుండనగానే పని ముగిసిపోయింది. పనివారికందరికీ యివ్వవలసిన మామూళ్ళు ఇచ్చి పంపేశాడు.

గాజులపల్లె పరసలో కొన్న కొత్త కోడెలు బండికి కట్టాడు. చెల్లెమ్మనూ బావనూ బండిలో ఎక్కించుకొని అత్తగారింటికి పయనమయ్యాడు కొత్త అల్లుడు బసవయ్య. కొత్త కోడెల కుప్పెల్లో గజ్జలు ఘల్లుఘల్లు మంటున్నాయి. దారి పొడుగునా పూతా పిందెల మామిడి తోటల్లో కోకిలలు తియ్యగా పాడుతున్నాయి. బసవన్నకు దారి కనిపించడం లేదు. అతని కనులకు సుభద్ర సమ్మోహనాకృతి

మాత్రమే కన్పిస్తోంది.

వాయువేగ మనోవేగాలతో నడిచిపోతున్నది బండి. ముక్కొండ అంచులు దాటి మల్లెల కోనలో సెలయేటి గట్టున ఆగింది బండి. అంతవరకూ బండిలో కూచున్న చెల్లెమ్మను కూడా పలకరించలేదు బసవయ్య. బావ రుద్రయ్య మాత్రం ఒకటి రెండు మార్లు పలకరిస్తే పరధ్యానంగా సమాధానమిచ్చాడు.

"మీ అన్నకు మతి ఎక్కడో ఉందే. లేకుంటే ఆమడ దూరం వరకూ మూగలాగ ఉండిపోతాడా" అన్నాడు రుద్రయ్య చెల్లెమ్మ భుజాన్ని తడుతూ.

అప్పుడు జ్ఞప్తికి వచ్చినట్టు "ఏమన్నావు బావా! ఈసారి అనూ" అంటూ ములుగర్రతో పొడవబోయాడు బసవన్న.

"దిగరా ఎల్లయ్యా! ఇంకో గంటసేపేలే" అంటూ పకపక నవ్వాడు రుద్రయ్య.

ఏటిగట్టున లే ఎండలో మిలమిలలాడే లేత మోదుగాకులు కోసుకొచ్చాడు బసవయ్య. ముగ్గురూ కూచుని చద్దన్నం తిన్నారు. కోడెలకు నీళ్ళు త్రాపి బండి గట్టాడు బసవయ్య.

పొద్దు నడిమింటికి వచ్చింది. మిడిమిడి ఎండలో ఘణఘణమంటూ బండి ఆగిన చప్పుడైంది చెంగయ్య యింటి ముందు. సుభద్ర రివ్వుమంటూ బయటికి వచ్చి బండి నుంచి దిగుతున్న వారిని చూచి తుర్రుమంటూ లోపలికి పారిపోయింది.

"ఏమిటే... ఏమిటే... ఎందుకలా పరుగెత్తుతున్నావు" అన్నది కృష్ణమ్మ...

"వచ్చారు... వాళ్ళు వచ్చారు" అని చక్కా వెళ్ళి పెద్దింటిలో సజ్జల గాదె ప్రక్కన నక్కి కూచున్నది సుభద్ర.

"ఓసి నీ యిల్లు బంగారంగాను! అంత సిగ్గేమిటే..." అంటూ చంద్రమ్మ అదరా బాదరా బయటికి వచ్చేలోగా ముగ్గురూ బండి దిగి వసారాలో నిలబడ్డారు. కృష్ణమ్మ అందరికీ కాళ్ళకు నీళ్ళిచ్చింది. చక్కెర పానకం దాహానికి తెచ్చిపెట్టింది. బసవయ్య వసారాలో ఉన్న బెంచీ మీద దిండు కానుకొని కూచున్నాడు. ముఖం చూపకనే పోయింది. మళ్ళీ ఎప్పుడు కన్పిస్తుందో అతనికి తెలియదు.

చెల్లెమ్మ లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. రుద్రయ్య స్నానం చేయడానకి పెరట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు. బెంచీకి నేరుగా ఉన్న కిటికీ నుంచి లోపలికి చూచాడు. ఉహూ!.... చూపు ఆనేటంత దూరంలో తన ప్రేయసి ఉన్న జాడే కన్పించదు. ఇంతలో గాజుల గల గల విన్పడి వంట గది వేపు చూసాడు. కృష్ణమ్మ....

నాలుక్కరచుకొని మెల్లగా పైకి లేచి పెద్దింటి వేపు వెళ్ళాడు. అక్కడ చెల్లెమ్మా సుభద్రా గుసగుసలాడుకొంటున్నారు. తన్ను చూచించే సుభద్ర మళ్ళీ గబగబా వంట గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. చెల్లెమ్మ అన్నవైపు తిన్నగా చూచి "బలే వదినె" అంటూ ఆమె గూడా వంట గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

"ఊ... కానీ... ఎన్నాళ్ళు తప్పించుకొని తిరుగుతుదింట్లా" అనుకొని తన్ను తానే సముదాయించుకొని మళ్ళీ వసారాలోకి వెళ్ళి బెంచీమీద పడుకొన్నాడు బసవయ్య. ఐదు నిమిషాలు గడిచాక స్నానం చేయడానికి రమ్మని అత్తగారు చెప్పడంతో పెరటివైపు వెళ్ళాడు. పెరటిలో మల్లె పందిరి కొత్తగా వేసినట్లుంది. ఎండకు చాటుగా స్నానాల గదికి వెదురు చాపలు వేసారు. బసవయ్య స్నానాల గదిలో ప్రవేశించాడు. అత్తగారు నీళ్ళు తోడిపెట్టి వెళ్ళిపోయారు. బసవయ్య స్నానం చేసాడు. కానీ ఉతికిన బట్టలు అందించేవారు లేరు. అక్కడి నుండే కేకవేస్తే బావుండదుగా! చిన్ని తువ్వాలును కట్టుకొని వసారాలో దూరి లోపలికి పోవడానికి కొంచెం సిగ్గుగానే ఉంది. ఇక్కడి తడిట్లా సతమతమవుతుంటే లోపల వదినే మరదళ్ళకు పేచీ వచ్చింది. చెల్లెమ్మ పెట్టెలో నుంచి బట్టలు తీసి బయటపెట్టి సుభద్రను కేకేసింది. ఇదిగో వదినే మా అన్నయ్య పంచె బట్టుకెళ్లు" అనగానే ఆ పిల్ల సిగ్గుతో కుంచించుకొంటూ తలుపు చాటుకు వెళ్ళిపోయింది.

"నువే తీసుకెళ్ళి యిస్తేనేం" అన్నాడు రుద్రయ్య.

"చెల్లెకు సిఫార్సు వస్తున్నారల్లే ఉంది. అది నా పనిగాదండీ. అంత అక్కరగా ఉంటే మీరే పట్టుకెళ్ళి యిచ్చి రండి" అంటూ త్రిప్పికొట్టింది చెల్లెమ్మ. ఈలోగా వంటగదిలో నుంచి కృష్ణమ్మ వచ్చింది.

"చూడక్కా! పంచె పట్టుకెళ్ళి అన్న కిచ్చి రమ్మంటే తలుపు చాటున దాక్కున్నది" అంటూ ఆవైపు చూపెట్టింది చెల్లెమ్మ.

"నీకెందుకమ్మా! అక్కడ పడేసి నువ్వు లేచిరా! అంతా ఆటగా ఉంది" అని చెల్లెమ్మను వంట గదిలోకి తీసుకపోయింది కృష్ణమ్మ. సమయానికి చంద్రమ్మ అరటాకుల కోసం మనిషిని పంపడానికి వెళ్ళిపోయింది స్నానాల గదిలో నున్న బసవయ్య చాలా సేపు ఆలోచించి చివరికి "చెల్లెమ్మా! చెల్లెమ్మా!" అంటూ సన్నగా పిలిచాడు. చెల్లెమ్మ బదులివ్వాలనుకొనే లోగానే "ఆమె నోటికడ్డంగా చెయ్యిపెట్టి నువ్వూరుకో కాసేపు" అన్నది కృష్ణమ్మ.

సుభద్ర మాత్రం ఉన్నచోట నుంచి కదల్లేదు. చివరికి బసవయ్య తువ్వాలును

చుట్టుకొని గబగబా వసారా దాటుకొని వెళ్ళాడు. అక్కడ నట్టింటి పెట్టెమీదనున్న పంచె ఇంటిలోకి నెత్తుకొని తలుపు కాస్తా వారా చేద్దామని అక్కడికి వచ్చాడో లేదో సుభద్ర కన్పించింది.

"అమ్మ దొంగా!" అంటూ ఆమెను పట్టుకోబోయాడు.

* * *

కంచికి వెళ్ళిన చెంగయ్య ఆ మరునాడే వచ్చేసాడు. మూడువందలు పెట్టి సుభద్రకో పట్టుచీరె తెచ్చాడు. అల్లునికి పట్టుపంచలూ, చెల్లెమ్మకో పట్టుచీరె, రుద్రయ్యకో జత పట్టుపంచెలూ తెచ్చాడు. మొత్తం తొమ్మిది వందలైందని చంద్రమ్మకు చెప్పాడే కానీ మూడు వందల చీరె నాలుగు వందలైనా ఉంటుందని ఆమె అంచనా. కూతురంటే చెంగయ్యకు తగని ప్రేమ. "ఇంకో పది సవరాలైనా పెట్టు కానీ బట్టలెందుకు అన్ని డబ్బులు తగల బెట్టడ"మని చంద్రమ్మ చెప్పినా అతడు వినిపించుకోలేదు. ఒక్క జానెడు వెడల్పున సరిగెపోసిన ఏనుగు అంబారీల అంచు.... ఒక్క గజం వెడల్పుతో పమిటె కొంగు నిండుకూ బంగారు పువ్వులు.... సుభద్ర చీరెను చూచి మురిసిపోయింది. ఊరిలో నున్న ప్రతి యిల్లాలూ పనిగట్టు కొని వచ్చి ఆ చీరెను చూచి వెళ్ళారు.

చంద్రమ్మ సంబరం చెప్పతరం కాదు. కృష్ణమ్మకు ఊపిరి సలపలేనంత పని. ఐదు పెద్ద అండాల నిండుకూ కజ్జాలు కాల్పించారు. మరో మూడు కడియాల అండాల నిండుకూ మనువుపూలు కాల్పించారు. ఈ ఫలహారాలూ, పండ్లూ ఒక్క బండికి సరిపోతే, పాత్రలో బండికి పేర్చి, మరో బండిలో అద్దాల బీరువా, ఇంకో బండిలో పందిరి మంచం ఇట్లా నాలుగు బండ్లు సామాన్లతో నింపి, మూడు బండ్లలో మనుషులు వెడితే మర్యాదగా, హుందాగా ఉంటుందని చెంగయ్య ఆలోచన. ఏడు బండ్లతో కూతురూ అల్లుడూ వెళ్ళి దిగినపుడు ఆ ఊళ్ళో ముక్కు మీద వేలేసుకొంటారని, కూతురికి మంచి మర్యాద ఉంటుందని అతడు అనుకొన్నాడు. చంద్రమ్మ కూడా అంగీకరించక తప్పలేదు. ఒకవంక జరగ వలసిన ఏర్పాట్లను చూస్తూ వాళ్ళు సతమత మవుతుంటే పది నిమిషాలైనా సుభద్రతో మాట్లాడే అవకాశం దొరకలేదనే ఆతురతతో బసవయ్య ఆలోచిస్తున్నాడు. తాను యింట్లోకి వెడితే వసారాలోకి వచ్చేస్తోంది. సాహసించి వంట గదిలోకి

అడుగు పెడితే పెరటిలోకి తుర్రుమంటుంది. పెరటిలో కూడా వెంటాడితే ఎవరైనా చూస్తే నవ్వరూ!

ఈ కొత్త పెళ్ళి కూతుళ్ళకు యింత సిగ్గు ఉంటుందని బసవయ్యకేం తెలుసు? బొట్టు మెళ్లో పడగానే "చల్ మోహనరంగా! ఏటి గట్టునా యిల్లు గడుదాం పదరా" అంటారని అనుకొన్నాడు కావాలి. తస్సాదియ్యా! పెళ్ళయి రెండు మాసాలు కావచ్చినా వూ ఆ అనదు. అందుకు తగినట్టుగానే ఉందీ యింటి వ్యవహారం కూడా. కర్మ చాలక ఈ బావ ఒకడు దాపురించాడు. ఈ మహాను భావుడేమో తోకంట నారాయణా అంటూ ఎప్పుడూ నాతోనే ఉండాలంటాడు. అదైనా కొంచెం సాయపడుతుందేమో అనుకొంటే అన్నారే అంటూ వెక్కిరిస్తూ వదినె కొంగే పట్టుకొని తిరగడం నేర్చుకొన్నది. ఓరి భగవాన్! ఇదేమిటి విచిత్రం! ఆకునిండా పంచభక్ష్య పరమాన్నాలు వడ్డించి రెండు పెదిమలనూ చేర్చి కుట్టినట్టుందీ వ్యవహారం అనుకొన్నాడు.

ఆలోచించుకొంటుండగానే సుభద్ర ఆ ప్రక్కనే దూసుకుపోతున్నది. చప్పున ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చినట్లు "నీళ్ళు కావాలి" అన్నాడు. బసవయ్య నీళ్ళు నములుతూ. సుభద్ర తిరిగి చూచి ఒక్క చిరునవ్వు విసరి వంట గదిలోకి వెళ్ళి పోయింది. నీళ్ళకోసం ఆ వైపే చూస్తున్నాడు బసవయ్య. నిమిషం గడిచింది. రెండు, మూడు, నాలుగు, పది నిమిషాలు గడిచింది. పావు గంటైనా సుభద్ర బయటకి రాలేదు. "మంచి పెళ్ళాంరా బాబూ! మంచినీళ్ళు కూడా యివ్వదేం?" అనుకొన్నాడు బసవయ్య. కొంచెం కోపం వచ్చింది. మళ్ళీ నవ్వు కూడా వచ్చింది. ఇంతలో వంట గదిలో నుంచి కృష్ణమ్మ వచ్చి ఫలహారం తట్టను అక్కడ పెట్టింది.

బాగుంది వ్యవహారం అనుకొన్నాడు బసవయ్య. నీళ్ళివ్వదు. కాఫీ యివ్వదు. అన్నం పెట్టదు. పలకదు. ఇంత నిర్దాక్షిణ్యమైతే ఎట్లా? ఈ రెండు రోజులూ గడిచాక బసవయ్యంటే ఎంతటివాడో సుభద్రకు తెలిసేలా చేయాలి. ఏడు చెరువులు నీళ్ళు త్రాగించాలి. బాగా ఉడికించాలి – అనుకొన్నాడు. ఆ ఫలహారాలు రుచిస్తేగా! బలేచేదుగా ఉన్నాయి. కాఫీ కూడా అంతే. ఇట్లా గుండెల గుబగుబలతో భగభగ మండే ప్రణయానిలాలతో రెండు రోజులు గడిచిపోయాయి.

ఉగాది పండుగనాడు పెళ్ళికొడుకు పీటమీద కూర్చున్నాడు. తలంటు గిన్నెలో బంగారు సవరరాలు వేసి నిండుకూ మంచి నూనె పోశారు. పెళ్ళి కూతురు వచ్చి తలంటాలి. ఎందరెన్ని చెప్పినా సుభద్ర ఒప్పుకోదే! "ఆ సిగ్గును

అలా ఉంచి ముందు వెళ్ళి తలంటు. ఏమిటే మించిపోతున్నావు? ఈ రోజు వచ్చిన వాడుకే రేపూ వస్తుంది. నడూ....." అంటూ చంద్రమ్మ కూతురిని ఈడ్చుకొని వచ్చింది.

ఓరి బాబో! నలుగురూ నాలు ప్రక్కల పిండి నలుగుల తట్టలెత్తుకొని నిలబడ్డారు. ఊ... కానియ్యవే వదినా! అంటూ పక పకామన్నది చెల్లెమ్మ. "తప్పదమ్మా బంగారూ!" ఉడికించింది కృష్ణమ్మ. 'మీరు వూరుకొండే...." అంటూ వారించింది చంద్రమ్మ.

అరెరే! ఎంత కష్టం వచ్చిపడింది! వీళ్ళందరికీ నా మీద యింత కసి ఎందుకో! అనుకొని నలుగురినీ ఒక్కసారి చూచి ఆ నూనెనంతా ఎత్తి బసవయ్య నెత్తిమీద పోసి తలంటు ప్రారంభించింది. అంతవరకూ నా దగ్గరకే రానంటుందే అని అఘోరిస్తుండిన బసవయ్య కుక్కిన పేను లాగా కిక్కురుమనకుండా తల వంచాడు!

* * *

బావ మరుదులూ వదినే ఆడబిడ్డల సరసాలతో ఉగాది పండుగ తియ్యగా గడిచిపోయింది. మూడవ రోజు ఉదయాన ప్రయాణాలు.

చెంగయ్య అనుకొన్నట్టుగానే ఏడు బండ్లు సిద్ధం చేసాడు. అన్నీ కొత్త ఎడ్లే. మూడు బండ్లలో మెత్తగా కసుపు పరచి దానిమీద జమకాణాలు వేయించాడు. మిగిలిన నాలుగు బండ్ల నిండుకూ సామాన్లు సరిపోయాయి. వధూవరులు అలంకరించుకొని పెద్దలకు వందనాలు చేస్తూ వచ్చారు. ఒక్కొక్కరికీ దండం పెట్టినప్పుడల్లా ఒక్కొక్క తాంబూలం ఇస్తూ వచ్చారు. ఇట్లా వీధి పొడుగునా కన్పించిన వారికల్లా ఇవ్వడం అక్కడి ఆచారం. ఎవరు కన్పించినా సరే. మాల మాదిగలైనా తాంబూలం ఇవ్వాలి. ఆ కడజాతి వారికి దండం పెట్టకపోయినా తాంబూలాలు అందించినపుడు వారు హృదయ పూర్వకంగా ఆశీర్వదిస్తారు.

ఇట్లా వీధి వెంబడి వెడుతున్న ఉగాది పెండ్లి జంటను చూసి ముచ్చట పడే అమ్మలక్కలందరూ తలో విషయాన్ని గురించి మాట్లాడుతున్నారు. చాలా మంది కన్నులు సుభద్ర కట్టుకొన్న పట్టు చీరెమీద వాలినై. మరికొందరి చూపు లేమో వరుసలు దీరి నిలబడ్డ బండ్ల మీదికి పోయినై ఎంత సామాను! సంసారానికి

కావలసిన సరంజామా అంతా ఉంది. ఇంట బుట్టిన ఆడబిడ్డకీ విధంగా సంతృప్తిగా పెట్టగలగడం కూడా ఒక మహాదృష్టమే అనుకొన్నారు కొందరు.

బండి కూసులపైకి కన్పిస్తున్న హంస దీపాలు చాలా ముచ్చటగా ఉన్నాయి. ఫలహారాల అండాలపై పసుపు బట్టలను కప్పి ఉంచారు.

చంద్రమ్మ కనుకొలకుల్లో నీరు నిలిచింది. చెంగయ్య తనకు తెలియకనే ఆనందబాష్పాలను రాల్చుకొంటున్నాడు. ఇక ఆగితే కాలయాపన అవుతుందని బండ్లను కదిలించమన్నాడు సుబ్బయ్య. ఊరి పొలిమేరల వరకూ కిటకిటలాడుతూ వచ్చారు జనం. వారికంతా గూడా సుభద్రమీద ప్రత్యేకమైన అభిమానముంది. ఆమె నలుగురినీ ఆదరించి ఉన్నది. ఎముక లేని చెయ్యి గల ఇల్లాలవుతుందని అంటారావెను. ఆ ఊరి చివరిలోఉన్న ముత్యాలమ్మ దేవాలయంవద్ద చేరారందరూ. పూజారి రంగయ్య వచ్చి కొబ్బరికాయ కొట్టి కర్పూరం వెలిగించాడు. వధూవరులు దండంపెట్టుకొన్నారు. వారికి బండారిచ్చి తీర్థం కూడా యిచ్చారు పూజారి.

ఒక్కసారిగా సుభద్రకు దుఃఖం పొర్లుకొని వచ్చింది. భర్తతో పాటు వెడుతున్నాననే ఆనందం ఒకవైపున ఉన్నా తల్లిదండ్రులనూ స్వజనాన్నీ వదల బోతున్నాననే చింతమాత్రం ఆమెను వదలిపెట్టలేదు. ఆమె బావురమన బోయి సమాళించుకొన్నది. ఆ సమయంలో అందరి హృదయాలు ఎడబాటవు తున్నామనే భావంతో స్పందించిపోయినవి.

బండిలో కూర్చోమన్నాడు చెంగయ్య కూతుర్ని. ఆమెకు చేయూత నిచ్చి బండి ఎక్కించాడు. బసవయ్య ప్రక్కన కిక్కురుమనకుండా కొండపల్లి బొమ్మలా కూచున్నది సుభద్ర.

సాగనంపను వచ్చిన వారందరూ ఆగిపోగా ఏడు బండ్లూ ఊరు దాటు కొన్నాయి. ఊరు వదులుతున్న కొద్దీ సుభద్రలో నున్న ఆందోళన కూడా తగ్గిపోవచ్చింది.

"ఇంకా సిగ్గెందుకు వదినా. తల కొంచెం పైకెత్తూ" గడ్డం పట్టి పైకెత్తింది చెల్లెమ్మ. సుభద్ర కొద్దిగా తలను పైకెత్తింది. సన్నని వాగు వెంబడీ బండిపోతున్నది. విరిసిన అడవి మల్లెల సువాసనలు గుప్పు గుప్పుమంటున్నవి. తలలో నుంచి జాలారిపూలు రాలిపోతుంటే వాటిని సవరించుకొన్నది. ప్రక్కన కూచున్న బసవయ్య మరీ దగ్గరగా జరిగి కూచుంటుంటే ఆమె సిగ్గుతో మళ్ళీ తలవంచుకొన్నది.

ముందుపోతున్న బండికి వెనుక బండిలో సుబ్బయ్య, కృష్ణమ్మా కూచున్నారు. ఆ బండిలోనే యింకో ముగ్గురు ముత్తయిదువులు కూచుని లోకాభిరామాయణం మాట్లాడుకొంటున్నారు. వెనుక వచ్చే బండ్లు మాత్రం కొంచెం నెమ్మదిగానే వస్తున్నాయి. వాటిలో సామానులు ఉన్నాయి గనుక అవి రాలిపోకుండా బండ్లు నడపాలి. అందుకే బాగా వెనుకబడిపోయినవి.

"ఇంట్లో మాత్రం మా అన్న కన్పిస్తే పారిపోతుంటివే... ఇప్పుడింత పక్కన కరచుకొని కూచున్నావెందుకూ" ఉడికించాలనే అన్నది చెల్లెమ్మ. సుభద్ర ఏమీ మాట్లాడనేలేద. ఆమెకు తోడుగా ఆమె పక్షం వాదించేవారా బండిలో ఎవరూ లేరు. ఉన్నవారంతా ఆ ముగ్గురూ.

"పలకవమ్మా బంగారూ" మెల్లగా గిల్లి పెట్టింది చెల్లెమ్మ. ఉన్నట్టుండి సుభద్ర తలవంచుకొనే ఆ "నువ్వూ మా అన్న ప్రక్కన కూర్చోక ఇంకెక్కడ కూచున్నావు" అన్నది.

"అమ్మ బాబో! నీకు మాట్లాడ్డం కూడా వచ్చినట్లుందే..." అన్నది చెల్లెమ్మ.

అట్లా మాట్లాడుకుంటూ వెడుతుండగానే నీళ్ళు తాగాలని చెప్పి కాలువ గట్టున బండి నిలపమన్నది చెల్లెమ్మ. బసవయ్య బండిని ఆపి చెల్లెమ్మ దిగాక తానూ దిగాడు.

"రా వదినా నీకు వద్దూ" అన్నది చెల్లెమ్మ. "వూహూ" అన్నది సుభద్ర. అన్నా చెల్లెలిద్దరూ కాలువలోకి దిగి నీళ్ళు త్రాగుతున్న సమయంలో సుభద్ర పగ్గాలు పుచ్చుకొని బండిని కదిలించింది. పరుగో పరుగో అంటూ లంకించు కొన్నాయి. కోడెలు ఇట్లా అరమైలు దూరం బండిని పరుగెత్తించే లోగా బసవయ్య పరుగెత్తి వచ్చాడు. చెల్లెమ్మ నడవలేక రెండో బండిలో కూచున్నది.

బాగా దగ్గరికి వచ్చాక బండిని ఆపింది సుభద్ర. బసవయ్య బండెక్కుతూ, "బండి తోలడం కూడా వచ్చునే..." అంటూ ఆమె చేతిలోని పగ్గాలను అలాగే ఉంచి తాను వెనుకగా కూచున్నాడు.

ముందు బండి ముందే పోతున్నది. చెల్లెమ్మ కూడా రెండో బండిలోనే ఉండి పోయింది. ఎంతవేగంగా తోలినా ముందు బండి కన్పించకుండా మరీ ముందుకే దూసుకుపోతున్నది.

కొత్త దంపతులు బండిలో కూచున్న విషయం ఆ కొత్త కోడెలకు కూడా తెలిసిపోయి ఉంటుంది. ఎప్పుడూ ఎడతెగకుండా కన్పించే మనుష్యులూ, వదిలి

పెట్టకుండా వెన్నంటే చెల్లెళ్ళూ, బావలూ, మరదలూ కంటే ఈ కొత్త కోడెలంత మంచివి!

చల్లని గాలిలో, సెలయేటి గల గల పాటలను వింటూ, తోటలను పేటలను దాటుకొంటూ కోనలలో పాము మెలికలా సాగే జడుములో ఆ కొత్త దంపతులను తీసుకెడుతున్నవా కోడెలు.

మల్లెల కోనలో సెలయేటి గట్టున నూకాలమ్మ సత్రం వద్ద చద్ది అన్నం తినాలని బసవయ్యకు తెలుసు. అక్కడ ఆపమన్నాడు బండిని. చుట్టూ ఆకసాన్నంటే మామిడి చెట్లు. ఆ మధ్య ఉన్నదా సత్రం, ఒక మంచి నీళ్ళ దిగుడు బావి. ఆ ప్రక్కనే చలువుబండ. ఎంత ప్రశాంతమైన చోటు...

వెనుక బండ్లు రావడానికి గంటన్నరైనా పడుతుంది. అంతవరకూ సుభద్ర, బసవన్న అక్కడే ఉండాలి. పంచాంగం ప్రకారం ఆ క్షణంలోనే మిధునలగ్నం ఆరంభమైంది.